

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

„EDINOST“ izhaja vsak teden; cena za vsa leta je 4 gld. 40 kr., za poln leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice so plačljivi za vsako leto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20, če se tiska 3 k at. Za večje drže po prostoru. Pri večkratni tiskani je cena v primeri manjša.

Nerobina naj se pošilja napredolito. — Vrednina naj se pošilja napredolito. — Poslanice številke se dobijo po 10 kr. v obliki. Na Opčinah, na Pročnem, v Baržah, v Bazovici, v Škatinji in M. Magdaleni zg.

Tukaj smo!

Peta seja letošnjega tržaškega deželnega zbora ima zgodovinsko važnost, če tudi se v njej nič ni sklenolo. Kaj se je godilo v njej, to smo priobčili na drugem mestu. Tukaj se je spominjamo le zato, da izrečemo svoje menjenje o njej ter odbijemo napade naših nasprotnikov.

Najprej se moramo čuditi noveli, ki je dala povod hrupu i razburjenosti. Vsi v deželnih zborih od vlade nepredloženi skleneni zakoni začenjajo se tako le: Na predlog deželnega zbora Mojega... ukazujem tako: ..., le pri tem zakonu se je oblika predrugačila. Nečemo trditi, da so po obliki šli na Italijansko, ali nikakor ne moremo odobravati nepotrebne preuredbe, ker budi sumljivost. Besede I. člena: »Razsojati pritožbe zoper globe in zaporne kazni, naložene od magistrata po §. 127 črka f, ni opravičena mestna delegacija«, done jako lakonično, ker ni rečeno, kedo je opravičen. Po tem zakonu bila bi se odpravila druga ali pritožna stopinja i magistrat bi postal vsemočen. Tržaški deželni odbor tega zakona gotovo ni neprimisljeno načrtal in iz vse obravnave se je videlo, da večina deželnega zbora neče jasnega zakona, zato so se dotični nasveti, n. pr. Nabergojev dostavek: »Pritožbe zoper mestni magistrat grede na c. k. deželno namestništvo«, odbijali i zavračali. Ako se ozremo še na besede, katere je izgovoril dr. Luzzatto, »da je dosti, ako se v členu I pove, kdo nima razsodne pravice, ker se pri nas uže ve, komu razsodna pravica pristuje«, potem se nam močno dozdeva, da je imel deželni odbor predlog poseben namen, tak namen, da bi državna vlada najbolje storila, da tržaški deželni zbor zaradi tega namena takoj capre. Da sta slovenska poslanca gg. Goriup i Nabergoj slovenski glasovala, imela sta prav, saj je pri nas slovenski jezik tako dobro deželni jezik kakor italijanski, kedo mu more tedaj, i po katerem človeškem ali božjem zakonu odrekati tisto pravico, katero uživa italijanski jezik? Če je tedaj nastal hrup, nista kriva ta dva poslanca, ampak oni zatiralci, ki so do Vrhnike postavili meje italijanskemu kraljestvu. A dosti o tem, z izdajci nemamo posla. Nam ni znano, kako je c. k. deželno namestništvo o tej zadevi grofu Taaffeju poročalo, bojimo se vendar, da Slovencem neugodno. O tej misli nas potrjuje »Triester Zeitung«, katera uže davno kaže, kak veter uleče pri deželni vladi.

Napadom v tem časniku i nekaterih italijanskih pa to le v obrambo: Slovenci na tržaškem stanujemo na lastnej zemlji, katero smo od dedov i pradedov dobili, žulavimi rokami obdelovali, kakor ljubo svojo domovino vselej hrabro in junaško sebi i svojemu Gospodu, presvitemu vladarju branili, ljubezen i zvestobo svojo krvijo pečatili. Mi smo tukaj bili, smo tukaj zdaj, i hočemo tukaj ostati še vprilodnje; otresti hočemo ptuji jarem i ne biti več le misera contribuens plebs, nič več nečemo biti sluge čez morje škilečim prepeličarjem i renegatom. Naš jezik nam je draga svetinja, katera se je lesketala na jadranskem morji uže takrat, ko laščina še povita ni bila i se tudi še nemški most ni delal na Adrijo. Naši praporji na čitalničnih i družih poslopih vam oči slepe, ker je na njih belo-modro-rudeča barva. Bela barva se vam gnjusl, ker kaže čisto rodoljublje i neoskrunjeno ljubezen do vladarja, modra barva vas plaši, ker vam oznanjuje, da je Slovenec zvest državi i cesarju; rudeča barva vam dela strah, ker vas opominja, da bo slovenski rod branil do zadnje kaplje krvi sveto svoje ognjišče i državno celokupnost. S tacim praporom se Slovenec hvall, tak prapor njega navdušuje.

Ako bi vi pošteni bili, ako bi vi imeli le kolkaj pravičnega srea, ne bi vas mogel bosti v oči pošteni naš prapor, dika našej deželi i pričā gorke ljubezni, katero Slovenec goji do avstrijske države.

Dve slovenski besedici na slovenskej zemlji iz ust slovenskih poslancev zmešale ste vam možjane; dve slovenski besedici ste: Hamibal ante portas, sulica vržena v Rim. Ne bojte se, nad Rimom se naš rod ne bode maščeval, tudi vaših pravic se ne bode dotikal, ker je sam pil grenko kupo nečloveškega tlačanja i zatiranja, ne bode povračal hudo za hudo; ali prej ne bode miroval, da dobī dedščino, katero mu vi zadržujete; svojo pravico si pripori, i da bi moral v oblake ponjo seči.

Ko je leta 1868 po tržaških ulicah zavratno napadala mirne okoličane podkupljena drhal i se zato i zaradi družih krivic zahtevalo, naj se loči okolica od mesta, ne veste več, kako je vas to propalo? Kar se takrat ni zgodilo, utegne se še zgoditi.

Vi tirjate našo okolico zase, za laške namone; iz vaših ust ni nobene patrijotične besede, vaše srce je zunaj naših mej; vi zatajete i prevračate lastno zgodovino; ali niso vam v spominu več tisti časi, — saj ne segajo nazaj do prvega laškega (I) kralja v Trstu — ko so Trst Italijani napadali i ste prošno za prošno pošiljali na avstrijski dvor, da vas vzame pod varne peruti dvoglavnega orla? Uslišana je bila vaša prošnja, bili ste varni, Trst je rasel i cvetel, avstrijskih vladarjev dobrote so ga povzdignole do prvega trgovskega mesta. Kako zdaj vračate te dobrote? Jeli to vaša hvaležnost, da delate na to, da bi trava rastle pred počeno kolibo, da bi Mihee i Jakec krave pasla?

Vi izrekate javno obžalovanje, da niste posnemali Rimljanov ter nas Slovencev siloj polaščili; vi, ki ste v mestnem zboru iz Vidma naročena Mihea in Jakeca z italijanskima imenoma krstili, pa še nju imen niste mogli v javnost spraviti, vi nas polaščate? Vi nikoli niste bili i nikoli ne boste Rimljani, i da bi tudi bili, ali ne veste, kaka osoda je zadela Rimljane, ker so druge narode tlačili? Z svetā so zginoli, a Slovan, katerega so v svoj jarem vprezali, še živi, vedno krepkeje razvija svoj prapor, vedno več velja njegova beseda v družbi narodov, i to po pravici — pogledite v zgodovino! — le njegove roke so zlomile sužnje verige vsej Evropi; otele so vse zapadne narode pogube. Na prsih slovanskih sinov se je razlomil Tatarov, Mongolov i Turkov meč, ti divji narodi bi vso Evropo poplavili bili, da jim niso bili Slovani živa stena, na kateri se je lomila njih divja moč, i za katero so se lahko izobraževali tisti, ki v zahvalo zaničujejo Slovana i zahtevajo, da bi jim hlapčeval.

Časi se res menē; Napoleon I je ustanovljal v Trstu slovenske šole, uvedel vanje slovensko gramatiko; vi ste izgnali slovenščino povsod ter jo še izganjate; tempora mutantur, utegne se zopet o tem kaj promeniti, i to prej nego mislite, ne hvalite dneva pred večerom, ampak bodite previdni i pametni i ne odbijajte naših pravic, da svojih ne izgubite, pomislite, da v jamo pade, kedor jo družemu koplje.

Mi Slovenci vam kličemo: »Tukaj smo!« roko vam podajemo v spravo, sezite vahjo, saj je bolj potrebujete, nego mi vaše; nas je veliko, vas malo, vi ste osamljeni, mi pa imamo mogočno zaslombo. — Mi spoštujemo vaš narod i vaše pravice, i nam je svoboda draga; delajte i vi enako z nami, potem bo nam i vam prav.

Preudarite ta svet dobro, hladnokrvno in vestno, upamo, da nam daste hvalo: Svet ni slab.

Deželni zbori.

Tržaški deželni zbor, 5. seja, dne 7. julija.

Predno oznanī deželni glavar na dnevnem redu stoječe predmete, proš zbor, naj zboruje kakor mestni zbor, da se store sklepi zastran zajema, potrebnega za skupna skladišča. Ko zbor to pritrdi, prebere se dotični predlog. Zajma se ima vzeti en milijon in sicer na 1500 akcij, 500 po 1000 gld. in 1000 po 500 gld. Te akcije bodo davka proste i bodo donšale 5 odstokkov obresti ter se bodo od leta 1883 počeniš po ždrebanju v 25 letih amortizirale.

Zajem se brez ugovora dovoli.

Potem zboruje zbor kakor deželni zbor.

Na vrsto pride točka: Predlog deželnega odbora, naj se sklene zakonova novela k §. 119 črka d mestnega ustava.

Poročevalec dr. Dompieri prebere predlog, ki se tako le glasi:

Člen I. Na predlog deželnega zbora državnega neposrednjega Mojega mesta Trsta dajem to le novelo k ustavu državnega neposrednjega mesta Trsta od 12. aprila 1850 št. 139 drž. zak. K tretjemu odstavku se ima to le pristaviti. Razsojati pritožbe o globah in zapornih kaznih, naloženih od magistrata po §. 127 črka f ni opravičena mestna delegacija.

Člen II. Mojemu ministru notranjih opravil je naročeno, naj ta zakon izvrši.

Ko se prične občna obravnava, razvije poročevalec dr. Dompieri razloge, zakaj je deželni odbor to novelo nasvetoval. V prvej vrsti so različne misli z vlado, ali je mestna delegacija opravičena take pritožbe reševati.

Ministerski ukaz od 3. aprila 1855 št. 61 veleva, da ima mestni magistrat krajna policijska dela le po pooblaščenju izvrševati, zato je tudi predstoječe deželno namestništvo druga stopinja za pritožbe.

Mestni nastav je nasproten temu ukazu, ki ustava ne more promeniti i ne mu vzeti veljave; tudi to nima nobenega vpliva na ustav, da najnovejši občinski zakoni določajo, da ima biti državna gosposka druga stopinja.

Uže več let se ni mogel sklenoti noben deželni zbor podani zakon, ker je mestni nastav v navsprtji s poznejimi od vlade izdanimi ukazi. Deželni zbor je tedaj sklenol odpovedati se svojemu principu in v treh predloženih načrtih zakonov o poljskem varstvu, varstvu divjačine in stavbenem zakonu naznačiti deželno namestništvo za drugo in ministerstvo za tretjo instanco. Odbor preliaga, naj se novela iz oportunistkih ozirov sprejme i se nikakor ne ujema z menjenjem večine pravnega odsaka, da je kazensko pravo pravica krone, kakor pravica pomiloščevanja; oportunistvo je v tem, da se uže vendar doseže to, da se bodo postave potrjevale, i da se konec stori dvomljivemu stanju mestnega magistrata, kakor izvrševalnega organa mesta in pooblaščenega organa za krajno policijo.

Po nekaterih nebitvenih opombah od strani vladnega komisarja poprime besedo poslanec g. dr. Wittmann. On je prepričan, da ustava ni treba promeniti, i da zdaj temu tudi niso ugodne okolnosti, ker je bila omenjena novela uže pred 25 leti nepotrebna, in ker bi se, ako se sprejme, priznalo, da nemale več veljave vsi drugi paragrafi mestnega ustava, kateri so se po ukazih promenili. Nazadnja govornik opazuje, da §. 134 pravi: Ta nastav lahko promeni po postavnem potu mestno svetovalstvo, ki se vpriči sklīče, pozneje pa je treba, da je sklep o tacih preuredbah javen itd. ... Pravico promeniti ustav, ima tedaj mestno svetovalstvo, a ne deželni zbor. (Čudna reč to, mestno svetovalstvo je tedaj nad deželnim zborom. Ureda.) Ker hoče deželni odbor nasprotja poravnati, zato se govornik temu ne bode upiral, on ne stavi nobenega predloga, vendar pa bo glasoval zoper novelo.

Poročevalec dr. Dompieri pravi, da se z govornikovo mislijo ne ujema ni vlada, ni deželni odbor i tudi deželni zbor ne, govori še o zakonu od leta 1855, po katerem ima deželni zbor pravico, promeniti ustav. Dr. Wittmann odgovarja poročevalcu i ta njemu. Potem vstane dr. Vidakovich rekoč, da bo glasoval zoper zakonovo novelo.

Dr. Wittmann se čudi, da je v I. členu sicer rečeno, da mestna delegacija ni opravičena razsojati pritožbe, da pa bi pritoževalci še vedeli ne, kam se imajo s pritožbami obračati. Če se uže reče, kedo nima pravice, naj se tudi pove, kedo ima pravico o razsodbah. (Veselosť).

Dr. M. Luzzatto meni, da je dosti, če se reče, kedo nima pravice, ker se pri nas uže ve, kedo ima pravico.

Poročevalec dr. Dompieri še enkrat pobija dr. Wittmannove razloge ter priporoča, naj se novela sprejme tako, kakor jo je pripravil deželni odbor.

Zdaj vstane poslanec g. Nabergoj ter se pritoži, da se njemu i njegovim tovaršem ni poslal tiskani zakonov načrt, da ga je še le zdaj pregledal i da želi tudi on o njem govoriti.

Deželni glavar odgovori, da je specialna obravnava končana, da pa bode grajal omenjeno zanemarjenje.

Poslanec Nabergoj si pridrži pravico govora pri tretjem branji.

Oba člena novele se potem sprejmeta.

Pri tretjem branji vstane g. Wittmann in pravi, da iz besed I. člena nastane dvomljivost i poslanec §. 119, 129 in 131 mestnega ustava nerazumljivi, zato želi, naj se izrečno pove, kam se imajo vlagati pritožbe.

Gosp. Nabergoj predlaga, naj se v členu I določno reče: Pritožbe zoper mestni magistrat grede na c. k. deželno namestništvo.

Poslanec Burgstaller izreče, da bo glasoval za Nabergojev predlog in zoper prvotni predlog člena I.

Poročevalec dr. Dompieri zopet ugovarja i Nabergojev predlog se zavrzē.

Zdaj se ima pričeti tretje branje.

Dr. Wittmann stavi predlog na imensko glasovanje, i ta predlog obvelja.

Ko dospē glasovanje do imena »Goriup«, odgovori ta slovenski: »Ne!« Nastane nemirnost i nevolja v zbornici i posebno na galerijah.

Pri poklicu »Nabergoj«, odgovori on krepko, in določno tudi slovenski: »Ne!« Na to vstane nespodobno, zbornici malečasto ropotanje in vpitje v zbornici i na galerijah.

Poslanec Artelli vstane v občnem nerodu, kličē deželnemu

glavni, naj stori mir, očita mu, da je preglušil prvi »Ne«, pri drugem pa je bila njegova dolžnost, priboriti pravico deželnemu zboru, katerega jezik je italijanski jezik. (Te pravice nismo našli v pravih, katera je izdala irredenta. Uredn.) Deželni glavar spominja poslanca svoje dolžnosti.

Pri drugem branji zopet glasujeta gg. poslanca Gorjup in Nabergoj z »Ne«. Hrup raste, nastane sikanje, kričanje, na galerijah tudi žvižganje; posl. Artelli kriči, da poslanca Gorjup in Nabergoj nalašč hujskata. (Te besede smo navajeni, kdor na Slovenskem svetega svojega jeziku v javnem življenju ne zaničuje, ta hujska. Uredn.)

Ko se hrup poleže, začne se tretje imensko glasovanje in vrši se to, kakor prvo i drugo a hrup nastane tak, da deželni glavar ni mogel več umiriti zdvijanega občinstva, bilo je divje žvižganje, sikanje, kričanje, tuljenje na galerijah in v zbornici. Poslanec Nabergoj izreče povzdignjenim glasom, da ima kakor poslanec pravico, v materinem svojem jeziku glasovati in govoriti; njemu pa se uporeka, da je tukaj v Trstu za mesto in okolico le en jezik — jezik deželnega zbora, i ta jezik je italijanski, (Državni zakoni nič ne vedo o tej pravici; državno sodišče te pravice še ni potrdilo, ter je tudi ne potrdi. Uredn.) in on je hujskač, na kar odgovori: Oni so hujskači, ki meni i mojim tovarišem hočejo braniti rabo materinega jezika. Vrič, hrup, kričanje je bilo tako, da ne bi slišati bilo grmečega Boga. Artelli se zvija, kakor bi ga klalo, srd, strah in obup ga lomí, da beži s protestom iz zbornice, za njim se uderó drugi, kakor bi se bila počena koliba na kup valila in — zborovanja je bilo konec — konec menda za letos.

6. seja v goriškem deželnem zboru, dne 30. junija.

Poslanec Del Torre naznani sledeči predlog: Visoki zbor naj sklene: Naroči se deželnemu odboru, naj si, opraje se na znane razmere, na vso moč prizadeva doseči od c. k. vlade, da se zemljišni davki, ki se uže dan danes ne ujemajo z uspehom kmetijstva, ne samo ne povikajo vsled prevredbe tega davka, ampak da se primerno znižajo.

Govornik vtrjuje svoj predlog za italijansko prebivalstvo; poslanec Faganel pa za slovensko, ker so se tudi tu v primeri z drugimi deželami previsoko cenili zemljišni dohodki.

Zbor je Del Torre-jev predlog z Faganelovim dostavkom soglasno sprejel.

Gosp. vladni zastopnik, baron Rechbach, bere potem dolg odgovor na vprašanje deželnega zbora od dne 4. oktobra 1878 glede iztirjevanja davkov, in na vprašanje tega zbora, iz istega leta zastran cene drv in lesa in načina, po katerem se les kupuje v trnovskem državnem gozdu. Po teh odgovorih ostane vse pri starem.

Načrt postave zastran odprave doneska za normalne šole in vpeljave šolske davščine od zapuščin s premembami, uvedenimi po želji vlade, tudi potrdi zbor brez ugovora. Potem pride na vrsto prošnja političnega društva »Sloga« zastran prevredbe srednjih šol na narodnej podlogi. Ker je ta razprava velevažna, zato jo poročamo obširneje. Pravni odsek poroča tako le:

»Visoki zbor! Politično društvo »Sloga« prosi se svojo vlogo, naj blagovoli visoki deželni zbor vse to učiniti, česar treba, da se srednje šole v Gorici, to je viša realka in viša gimnazija preustrojiti tako-le: Viša realka in viša gimnazija razdeliti se v vstrične razrede se slovenskim v enih, z laškim učnim jezikom v drugih razredih; nemščina se proglasi za obligatni predmet za Slovence in Lahe in se ima podučevati v vseh razredih laških in slovenskih na vsej realki in gimnaziji.»

Odsek, kojemu je bila ta vloga v obravnavo izročena, mora priznavati, da bi nasvetovana radikalna preuravnava zadostovala uže toliko krat izraženi želji deželnega zastopa, želji, sloneči na XIX. členu drž. osn. postav. Opomniti pa mora od druge strani, da je bila in da je še obče priznana absolutna potreba, da si naša mladina popolnoma prisvoji nemški jezik, ker je ta neobhodno potreben v praktičnem življenju, posebno vsakemu, kdor namerava dospeti do javnih služeb. Zato bi odprava edinih dveh srednjih šol obstoječih v deželi ne bila v korist naše mladini.

Taka preuravnava bi se tudi ne mogla hipoma izvesti, ker bi se jej ustavljale didaktične in finančne ovire, ki so se uže pri drugih prilikah naštevale. Na še večje ovire pa bi zadeli, ako bi hoteli ustanoviti nove srednje šole z narodnima kot učnima jezikoma.

Toda če ne misli odsek za zdaj na to biti, da se ustanove srednje šole z narodnima ko učnima jezikoma, ne namerava nikakor, da se odpove narodnosti na Goriškem onim pravici, ki jih zagotavlja ustava narodnostim soživečim v drugih kraljevstvih in deželah našega cesarstva, mariveč izrazuje zaupanje, da se vis. c. k. vlada ne bo dolgo mudila, učiniti česar treba, da ne ostane člen XIX. niti pri nas mrtva črka.

Če se zdi torej v sedanjih razmerah, da se ne da izvesti omenjena radikalna preuravnava, čutimo pa živo potrebo, da se zboljšajo razmere tikajoče se podučevanja narodnih jezikov. Pravično je in spodobno in najmanj, kar se more zahtevati, »da se podučujeta ta dva jezika tako, da se ju dijaki lahko dobro nauče«. In to, menimo, lahko je izvesti. Kajti, da se narodna jezika smatrata ko obligatna predmeta, to je italijanščina za Italijane in za Slovence slovenščina, da se predlavata več ur na teden, da se eden ali več predmetov n. pr. latinščina na gimnaziji, zgodovina ali veronauk na realki predava s pomočjo dotičnih jezikov, to ne more in ne sme prizadevati težav.

Odsek šteje si torej v čast predlagati, naj blagovoli vis. zbor sklenoti:

»Naročuje se deželnemu odboru, naj podá v zborovem imenu prošnja visokej vladi, da preskrbi brž ko brž, da se bosta podučevala narodna jezika na goriških srednjih šolah po načinu, ki je najprimerniši namenu, to je, ne le da se smatrata kot obli-

gatna predmeta, in da se jima odlični več ur na teden, temu da se ima z nju pomočjo podučevati tudi kak drug predmet.»

Zdaj se začne splošna razprava. Najprej v dolgem govoru dr. Tonkli krepko podpira prošnjo političnega društva ter stavi tale predlog. Peticija političnega društva »Sloga«, vložena dne 8. junija 1880. št. 2506. glede vpeljavanja narodnih ko učnih jezikov na srednje šole v Gorici, odstopa se dež. odboru z naročilom, naj jo predloži in podpira pri visokem ministerstvu za nauk in bogoslužje.

Kranjski deželni zbor dne 28. junija testa seja.

Proračun zemljiščno-odveznega zaklada za l. 1880 s potrebsčino 599.988 gld. in zakladom 530.288 gld. in s primanjkljajem 69.700 gld., pa za leto 1881 s potrebsčino 606.085 gold. 70 kr. in zakladom 529.122 gld. 77 $\frac{1}{2}$ kr. toraj s primanjkljajem 76.962 gld. 92 $\frac{1}{2}$ kr. se potrdi. Primanjkljaj se plačuje s posojilom, ki ga proti obrestim daje država, za deželni donesek pa se sklene za l. 1880 20 odstotna priklada na vse neposrednje davke in na vžitino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa, za l. 1881 pa doklada na neposrednje davke, ktere odstotki se bodo pozneje sklenili in 20 odstotna priklada na prej imenovano vžitino.

Potem se sprejmo ti le predlogi deželnega odbora: 1. Slavni deželni zbor naj poročilo deželnega odbora, da se mu ni posrečilo prisilne delalnice v upravo države spraviti, z obžalovanjem na znanje vzame. 2. Deželnemu odboru se naroča, o pripravnem času dotično obravnava z vlado ponoviti, in če je le mogoče, na korist naše dežele dognati.

3. Deželnemu odboru se naroča, skrbeti za to, da se v poročilu o svojem delovanju postavljeni zneski dohodkov in stroškov prisilne delalnice z dotičnimi zneski računskega sklepa v prihodnje ujemajo. 4. Poročilo deželnega odbora v drugih zadevah prisilne delalnice se zadovoljno na znanje jemlje.

O poročilu finančnega odseka o prihodnji vnanji straži posilne delalnice se vname obširna razprava. Govorniki so povdarjali, da se vojaštvo ne sme braniti oskrbovati straže v posilni delalnici, in da nema pravice za to od dežele posebnega plačila 3506 gld. zahtevati, ker je po postavi dolžno skrbeti tudi za notranji mir. G. deželni predsednik pripoznava, da so pritožbe gospodov opravilene ter obeča, da bo podpiral dotične obravnave z vojaštvom, ker se pa ne vé, kakšen vspah bodo imele, naj se vendar sprejme od odseka za vnanjo stražo posilne delalnice nasvetovana svota. Sprejmo se ti le predlogi: 1. Deželnemu odboru se naroča, v imenu deželnega zbora po c. k. deželni vladi dotični vojaški oblasti naročiti, naj svojo dolžnost, ktero §§. 7 in 8 vojaške postave njej in izjemno tudi deželni brambi glede oskrbovanja notranjega reda in varnosti nakladata, tudi pri deželnej posilnici v Ljubljani spolnuje, da ne bo dežela, ki ima uže brez tega hude davke, morala zato plačevati še posebnega davka. 2. Ako bi se pa to ne zgodilo, in bi vojaštvo zahtevalo še posebnega plačila za to stražo, naj deželni odbor pri posilni delalnici dotle, da se reč pred kompetentno gosposko reši, lastno stražo tako osnuje, da se potrebni stražniki po potrebi brez pravice za preskrbovanje najemajo in da se jim za to leto ne odloči nad 1800 gld. plačila. 3. Za napravo tej straži potrebnega orožja se dovoli 200 gld. 4. Da se ti troški poravnajo, poviša se za čas te začasne naprave vsakdanja plača za vsakega vjetnika za 4 kr. in se deželnemu odboru naroči, da to povišano plačo dobi od vjetnikov drugih dežel in od tistih, za ktere ne plačuje. 5. Deželni odbor se pooblasti, da vse pripomočke porabi, kateri se mu potrebni zdé, da dežela pride do svoje pravice.

Proračun posilne delalnice za l. 1880 in 1881 se potrdi. Potrebuje se 50083 gld., dohodkov pa je le 36343 gld. Toraj primanjkuje 13740 gld., ki se morajo poravnati iz deželnega zaklada. Leta 1881 se bo potrebovalo 51608 gld., dohodkov bo 38435 gld. primanjkljaja pa 13183 gld., ki jih bo moral plačati deželni zaklad.

Dalje se potrdi proračun deželne sadjarske in vinarke šole na Slapu za l. 1880 in 1881. Za l. 1880 se potrebuje 6323 gld. 24 kr.; ker je dohodkov le 3965 gld., znaša primanjkljaj, ki ga mora plačati deželni zaklad, 2358 gld. 24 kr. L. 1881 bo stroškov 6212 gld. 79 kr., dohodkov pa 4785 gld. Toraj bo moral deželni zaklad doplačati 1427 gld. 79 kr.

Za tem se reši proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1881. Stroškov bo 199.311 gld. dohodkov pa le 15551 gld. 72 $\frac{1}{2}$ kr., ki se imajo poravnati z deželnimi dokladami za normalno-šolski zaklad od neposrednjih davkov, izvzemši mesto Ljubljano. Tudi se reši prošnja slovenskega učiteljskega društva za predplače s tem, da se deželnemu odboru naroči, naj se o tej zadevi pogovori z deželnim šolskim svetom ter naj o primeren času stavi zboru svoje predloge.

Poročilo finančnega odseka o peticiji primarjev zaradi povečanja plač in gospodarskega odseka o predlogu zaradi nezdravljivih bolnikov se z dnevnega reda zbrše, potem pa se občini v Ratečah za poplačanje dolgov za zidanje šole dovoli posojilo 2000 gld.

Dopisi.

Z Dunaja, 28. junija.

(Konec).

Komers je bil napovedan na 1/2 9 uro, a vsled lepega večera smo se sešli nekaj pozneje. Dvorana je bila prenapolnjena; vsa slovanska plemena so bila zastopana, da celo Poljaki, ki so se doslé tako demonstrativno odtegovali vsakej veselici, došli so v lepem številu. Ta dogodljaj, ki ima svoje razloge v nekeje čudnej prigodbi, pozdravljalo je vse dijaštvo s simpatičnimi »živio« in »slava« — klici, kajti nadejati se je, da Poljaki za-

pusté skoro svoje separatistično stališče ter se pridruže bratom, ki so vselej pripravljani jih radostnim srecem sprejeti in ko svoje ljubiti. Sè strojo pričujočostjo nas je počastilo veliko odličnih mož: uže gori omenjeni knez Gagolan se suprugo, baron Helfert, sekcijski svetovalec Pouchly, Weber, dvorni tajnik Rybička, višji intendant Zeleny, urednik slovaškega lista: »Narodne noviny Ambro Pietor, dopisnik ruskega »Bereg-a« Lammlein in mnogo drugih.

Gospod. Kliment, predsednik slavnostnega odbora, otvoril je komers se slavnostnim govorom; po trikratnem gromovitem »živio« in »slava« na cesarja koncem govora, zapoje pevec cesarsko pesem, katero je občinstvo z neprenehljivimi »živio« — klici spremljalo, zatem so se jeli vrstiti govori v posameznih slovanskih jezikih. Čast. gosp. Matesan je naglašal mej drugim delovanje in velike zasluge preslavnih apostljev, poudarjal blagonosni upliv njih truda za Slovanstvo in konečno izrazil nadejo, da ljubezen mej slovanskimi narodi će se čedalje bolj krepiti, da se čemo tudi v bodoče po izgledu onih sv. mož truditi in žrtovati narodu v napredek in posveto. Veliko navdušenje je vzbudil tudi poljak gosp. A. Blazowski, ki je v krepkem svojem govoru nas zagotavljal, da separatizem, kateri se jim očita, goje le nekateri prenapeteži in zagrizlici; večina želi sporazumljenja in odkritoserčne sprave; le v ozkej zvezi si priborimo ono čast in spoštovanje, ki mora dičiti slovansko dijaštvo, nado naroda.

Predaleč bi zašel, ako bi hotel posneti iz teh posameznih govorov, kar bi te utegnolo zanimati; dovolj če te seznanim z glavno mislijo in ta je mutatis mutandis: Vez neomahljive bratovske ljubezni naj nas druží, gotenje solidarnosti in vzajemnosti mej slovanskimi plemeni naj nam bode geslo, kajti le to so faktorji, ki bodo pospeševali naše delovanje, naš napredek, ki nas dovedo do prave omike ter zdatno pripomogo, da prevzamemo v bodoče žezlo kulture, katero nam bodo grmanski narodi morali prepustiti. Vse se je vršilo v najlepšem redu. Prsi so se mi širile samega veselja, ko sem koracil po dvorani in bil priča prijaznega kramljanja in navdušenih napitnic mej Rusi in Polaki, Čehi in Slovaki, mej Srbi in Hrvati. Nič ni kalilo nam splošne radosti, katero je povečevalo ubrano petje najkrasnejših slovanskih melodij.

Po dokončanem oficelnem delu, poprime besedo knez Gagolan; toplo se nam zahvaljuje za prijazni sprejem, želi našim študijam najboljšega vspeha ter uvernje nas, da se hoče vedno spominjati današnje slavnosti, napije slovanskim vseučilišnikom. Besede sivega starčka so vzbudile burne »živio« klice, ki so še le ponehali, ko je se svojo gospo zapustil dvorano.

Zatem se prečitajo telegrami. Bilo jih je nad 50, izmej teh okolo 25 ruskih; mesto Levov se je posebno odlikovalo, poslalo jih je 17! Iz vseh kotov, kder se le slovanska duša giblje, došli so nam prijazni pozdravi, da celo ruske in bolgarske gospe so uporabile priliko, da izrazijo svojo navdušenost za to lepo idejo. Navesti jih hočem le nekoliko: Černovice, Stanislav, Kolomea, Praga, Pardubic, Berno, Line, Dunaj (pisma od strani imenitnih oseb), Gradec, Ljubljana, Krk, Zader, Zagreb, Vrbnik, Travnik, Zemun, Peterburg, Moskva, Kaluga, Charkow, Sístow (4), Widin, Ruščuk, Lom-Palanka, Razgrad i. t. d. Da so ti telegrami, in posebno oni gorl omenjenih gospa, vzbudili burne aplavze, nij mi treba omenjati.

Slednjič povzame še besedo urednik »Narodnih novin«. Ognjevitimi besedami in živimi barvami nam je naslikal žalostno stanje Slovakov, katere davi madjarstvo, kakor krvoločni ris svojo žrtev; toda up nas navdaja, da take krivice ne morejo dolgo trajati; kakor zatiralcem južnih Slovanov zagrmí pravica svoj »quos ego« tudi hinavcem in tiranom slovaškega naroda, ki poznajo svobodo le za-se.

Jutranja zarija je začela uže svoje peruti razpenjati nad tihim Dunajem, ko smo se, še enkrat poslovišči, razšli vsak na svoj dom.

I....e.

IZ ISTRÉ, dne 21. junija.

Pasji dnevi se bližajo in gorje bode letos debeljakom. Dobro da je prošlo slabo leto na to ugodno vpljivalo, da niso ljudje posebno v Istri odebeleli. V političnem obziru vlada povsod tišina — ne govorim o deželnih zborih — kateri se bodo tako in tako večidel — le s proračuni pečali.

Optimisti so sicer trdili, da se bo vlada pečala — z reševanjem v državnem zboru sprejetih resolucij — glede narodnih zahtevanj — ali jaz dvomim močno — vsaj tu v Istri se ne gane živa duša in italijanizira se hrvaški narod na levo in desno brez vriska in piska.

Sem ter tija — počelo se je narodno gibanje — posebno v krajih, kder prebiva kolikaj narodne inteligencije ali primorska vlada — je miroljubna — in ker tako gibanje italijanskim bradačem ne ugaja — in jih celo jezi — nasprotuje temu direktno in indirektno, kder more.

Da celo — se milosrdnim skazovati — ni skoro narodnjakom prepučeno.

V Pazinu se je ustanovil nek odbor, kateri je nabiral darove za stradajoče Istrane — kaj mislite, da je bilo to nekaterim istranskim bradačem po volji — ne! jezili so se — ter spodtikali temu človečanskemu podvetju — politične namere — druge po sebi sodeč — kajti znano je, da ga ni pod božjim solncem — človeka — kateri bi bil večji egoist — nego je večina teh privandranih karnijelov.

Trdi se celo, da se v Istri zato malo Židov nahaja, ker niso kos tem strokovnjakom žalostne baže.

Ako se je turšica v Istri za novce z 5 gol. 60 kr. na star kupila — plačati jo bode moral kmet, ki jo je do sv. Mihela ali pa sv. Martina na upanje vzel — po 9—10 gold. in še več.

Da niso sami karnjeli taki oleruhi, marveč, da so nahaja tudi po rodu mnogo Hrvatov, ki s kmetom tako ravna — to je sicer resnica — ali prav tako istinito je — da so vsi takovi ljudje najhujši izdajice svojega naroda in se s karnjeli najraje bratijo in svatijo.

Smemo se li pa nadejati, da bode kedaj bolje? — Joh — me — sedanost nas v tej nadi slabo podpira.

Omika — prava zdrava — omika edina bi morala rešiti Istrana popolne pogube.

Narodno šolstvo bi povzdignolo trpina do večje previdnosti. Ali prav v tem narodnem šolstvu ni tu ni duha ni sluha — in nadejati smo se od tega ministerstva, kateremu so po nekoliko naše razmere dobro znane — vsaj mu jih je naš Vitezic v Beču pri vsakej mu dani priliki tolmačil da — začne s krepko roko trebiti Agijev hlev — pa ostalo je do sedaj vendar le vse pri nadi.

Sicer pa nečem še naše konečne sodbe v tem obziru izreči — ker smo dobro prepričani, da se vse na en mah ne da popraviti — ali da bi uže skoro dan prišel, s katerim bi nam bilo dano pozdraviti — vsaj začetek nove boljše dobe.

Z Gorisškega, 10. julija.

«Jeli res uže pri nas tako, kakor mora biti?» — Čudom se utegneta čuditi temu mojemu dopisu, ker iz mojega peresa ni prišel dosihmal še noben dopis v Vaš cenjeni list. Zarad tega pa vendar prosim, dajte mi malo prostora, da v Vaš list poročam nekaj, kar mi uže davno srce tare. Bližnji razlog k temu dopisu pa mi dajeta 2 različna slovenska časnika, kterima obema je géslo: vpeljanje slovenskega jezika v šole in vse tiste urade, v kterih se za slovenski narod dosihmal le v nemščini ali pa v laščini vraduje. «Novice» namreč pišejo v svojem 26. listu v dopisu 25 letnice škofovanja našega prevzva. nadvladike neke besede, ki se v dejanju nikakor ne vjemajo z omenjenim gésлом, češ «da je v ordinarijati pisarnici sploh — vse tako, kakor mora biti». Hm! šmencajte, da bi to tudi v dejanju res bilo, moral sem si jaz brz pričtavši «Novice», misliti, potem bi ne bilo treba, «Slovenca» v 71. listu istega tedna pisati za slov. duhovščino uvodnega članka: «Zdramimo se!» ki je, ako hoče naša slovenska duhovščina hrvaško v ljubezni do svojega narodovega jezika posnemati, vsega prevdarka vreden. Da pa ne bom kaj nezasluzeno grajal, povdarjam uže naprej, da na svetu ni nič popolnega, najmanj pa pri nas še vedno odveč ptuj jezik spoštujajočih Slovencev. Da vlada v knežje-nadvladiški ordinarijati pisarnici, kar zadeva uradovanja, dober red, to je uže istina in hvalevredno, ker dotična gospoda se vadita uže tudi blizu 25 let v istem vradovanju. O tem jim pač nihče in tudi jaz nemam nič očitati. Le to hočem opaziti pri tej priliki in v dobi, v kteri se borimo za obveljavo narodove dragocenosti v javnem življenju, da žalibog «ni še vse sploh tako, kakor mora (ali bi saj moralo) biti». In zakaj nek ne? I nò, ker se tam še ne vraduje v slovenskem jeziku, kakor tirja uže tisoč in tisočkrat zastoj na pomoč in pričó poklicani glasoviti 19 % drž. temeljnih zakonov, ampak z neznatnimi izjemami (n. pr. občnam) le v nemškem jeziku za slovensko duhovščino, ali v laškem za laško, ker ta poslednja je redko kdaj dovolj zmožna v nemščini, a Italijan ali pa Furlan, ki je v obče, bodisi kterega koli stanú, tudi duhovskega, ponosen na svojo narodnost, vraduje tudi le v italijanskem, (ker furlanščina nema niti primerne «azbuke» za pisanje) če je v nemščini še toliko zmožen. Naj bi pač tudi naša slovenska sicer (z malo izjemko ne) narodna duhovščina blagovolila posnemati štajersko, kakor piše omenjena 71. štef. «Slovenca», zlasti pa narodno hrvaško, kajti zakaj bi se nam štele v greh to, kar velja drugod za pravo? Da bi uže enkrat prišlo do tega, da bi saj začeli trdo ledino slovenskega vradovanja tudi v duhovskem uradu** orati! Dobro bi bilo se v tem namenu med seboj posvetovati, ktere zadeve bi se naj lažje začele in smele v slovensčini obravnavati. Moj nasvèt (če ve kdo za boljšega, naj se oglasi), bi bil, da bi se najprej narodna duhovščina vsaka posebe v svoji škofiji v ta namen kde sešla in o potrebi slovenskega vradovanja, kaj in kako vzajemno posvetovala; potem naj si svoje dogovore vzajemno priobče, stalen odbor naj bi se potem v Ljubljani v središču Slovenije v ta namen ustanovil za vršenje 19 % državnih osnovnih postav v duhovskem uradu. Če je bilo namreč uže pred 1000 leti Slovanom dovoljeno, od istih papežev, najsvetejšo skrivnost odsluževati v staroslovenskem jeziku, kaj bi nam moglo zdaj braniti, da ne bi smeli ostalih cerkve se tkajočih zadev v slovensčini obravnavati, tako kakor veli 19 % in kakor ravna uže naši bratje na Hrvaškem in vse znane katoliške narodnosti? Ali pri nas, — bodi sine ira et studio rečeno, — je odveč zastarana šega klečoplastva in nepotrebne boječnosti, kar mi vsakdo potrdi, ki naše razmere v tem od bližje pozná. To se ve, da je v tem, hvala Bogu, mnogo častnih izjemk, pa večina se žalibog drži še vedno k ljubju tolikim zahtevam in slovenskim tabrom le starega grešnega šlendrijana! Ne bojmo se takih, kakor je on, ki svoje dni začulsi, da je na Hrvaškem v srednjih šolah učni jezik hrvaški, izustil premodre besede: «Warum denn nicht gar chinesisches?» Če so šli svoje dni in še hodijo kristijani za resnico katoliške vere v trpenje in smrt, mar naj bi bili mi tako maloverni in boječji ter misleči, da se s tem višim zamerimo, ako spolnujemo državne postav? S tem, da

* Tako se celo čita n. p. v starih zagrebških «Narodni novinah» od 1848 l., da so fanatični laški epopje, (ker taki niso pač vredni boljšega in lašč imena!) punitarjem pridigali, da vsak enega Avstrijskega ubije, d bi popolnoma odpenek pri Bogu iz (Kdo se ne smeje?)

** Takoj sledi narodnemu duhovstvu vrlo dobro mali slova ček za tehnične izrazo, spisau od Božičeva Rača župnika p i sv. Barbari v Haložah na Štajerskem. Cena 30 k.

bi začenjala slov. duhovščina povsod saj po malo in potem vedno več in več v slovensčini saj med seboj po Sloveniji vradovati, mnogo bi pripomogli k zidanju zedinjene Slovenije in narod, iz katerega vsi izhajamo, nam bi bil gotovo za to na veke hvaležen. Zato kličem s sv. Pavlom vam dragi sobratje: «Ne ljubimo naroda le z besedo, ampak v dejanju in v resnici!» Naj bi našle ove vrstice dobrovoljin odmev in naj bi nikar ne ostale le «glas vpijočega v puščavi!» Torej na zdravje, mili mi sobratje! «Vivat sequens!» Sicer pa bi ne mogli trditi, da je pri nas vse tako, kakor mora biti, «ako tega ne» dosežemo ali si saj ne prizadevamo ta vzvišeni cilj doseči.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Najzanimivše politične vesti v domačih deželah dobivamo zdaj iz deželnih zborov, o katerih poročamo na drugem mestu. Živahne i viharne razprave so bile zadnje dni posebno v tržaškem zboru, kateri je vsled tega zaprt. Čujemo, da je sam deželni glavar (župan) šel prosit deželnega namestnika, naj vladi nasvetuje, da se zborovanju konec stori, ker ni nobenega vspeha pričakovati. Res je, iz večine tržaškega deželnega in mestnega zbora, te anomalije, kakoršne na vsem svetu ni, ne more nikdo pričakovati dobrega sadu. Tu je treba temeljito preuredbe, ker ta zbor je móra, ki tlači tržaško prebivalstvo, ovira trgovino z nepatrijotično politiko ter s tem zasiplje studenec blagostanja. Studi se nam o njem govoriti in obžalujemo poštene za ljudsko blagost unete možé, ki se uže leta i leta neprestrašeno v njem brez vspeha boré za ljudsko blagost.

Nekedanja ministra in privrženca ustavovercem Horst i Stremayr, nesrečnega imena, odpovedala sta se državnemu poslanstvu in to je najboljše delo, kolikor nam je znanih od teh dveh mož. Namesto Horsta kandidira sedanji trgovinski minister Kremer v bukovinskem velikem posestvu, namesto Stremayra pa sedanji pravosodni minister baron Streit. Tudi ministra Conrad in Welsersheimb sta kandidata v zgornjeavstrijskem velikem posestvu. Trohneli stari stebri padajo, upamo, da bodo novi krepkejši stali.

V malo dneh bode shod vseh treh klubov državno-zborske desnice. Na tem shodu bode proglašen grof Hohenwart skupnim vodjem, kar državnozbornsko desnico jako ukrepi ter zložno delovanje zelo olajša.

Po raznih krajih sklieujejo ustavoverci svoj «Parteitag», povsod pa se vedó tako, da o njih velja latinski pregovor: Quem deus perdere vult, dementat (kogar Bog hoče pogubiti, temu um zmeša). Oni so si v glavo vblili, da so le oni opravičeni gospodarji v državi, vsi drugi pa jim morajo rahovati i klečepaziti. To se godi posebno v tistih krajih, kder je dosti «trotljev» — slabo znamenje ustavovercem!

Cesar bo potoval, predno ide v Galicijo i Bukovino, tudi na Slesko; ljudomili vladar želi, da bi dežele ne delale trškov zarad njegovega potovanja. Vladarju, kakor je naš cesar, ki si je pridobil srca svojih narodov, gori vsak dan na milijone lučic, katerih noben vihar ne pogasi.

Bivši minister Stremayr je imenovan za družega načelnika najvišjega sodišča.

V kranjskem deželnem zboru so bile zadnji teden jako burne seje, o katerih bomo prihodnjic poročali.

V češkem deželnem zboru je bila zadnja sabota razprava o jezikovih ukazih jako živa i precej burna; narodna stranka je predlagala, naj se preide na dnevni red, ali obveljal je sklep nemcev, naj se vložene prošnje zoper jezikove ukaze pošljejo vladi. Vlada najboljše stori, ako jih v koš vrže, ali ž njimi peč zakuri, za drugo tako niso. To je bil zadnji sklep češkega deželnega zbora, ki se je potem zaprl.

V tirolskem deželnem zboru se je poslanec Greuter krepko potezal za kmete, katere tró slabe postavbe in oderuštvo. Očital je prejšnji vladi i državnemu zboru, da sta 80 milijonov gold. vrgla po horsnem polomu ljudom v žepe, za kmeta pa nič nista imela.

Praška «Politik» je svetovala grofu Taaffeju, naj preustroji vladno časopisje, ker njegovim namenom nasprotuje i naj potlebi mej političnimi uradniki. Na to so strašen hrup zagnali dunajski časniki, katere vradujejo skoraj zgoli judje, trdeč, da je tiskovna svoboda v nevarnosti.

Tuje dežele.

Velevlasti so izročile turške in grškeje vladi sklepe berlinske konference ter zahtevale odgovor od turške vlade, katera uže s tem odgovarja, da množí vojaštvo i podpihuje Albance zoper Grke in Črnogorce. Kaj vlade storé, ko se bode Turčija branila izvršiti omenjene sklepe, to še ni znano, pripoveduje se le, da se ruska, angleška i francoska vlada o tem dogovarjajo. Ne verujemo, da bi se mogle porazumeti.

Črnogoreci so zapustili kraje blizu Ulcinja i so se napolili proti Tuzi in Podgorici, ker jih tukaj misli albanska liga napasti. Črnogoreci so dobro pripravljeni i so sklenoli žito požeti na albanskem polji vpricio Arnavtov; vse tedaj kaže, da se tukaj k malu pričó boji, kateri se utegnó končati s pognanjem Turkov iz Evrope. — Kristijani iz Tandisija so se vzdignoli zoper Turke v Jakovi ter jih več pobili, ker so grozovito delali s kristijani.

Albancezi so novopazarskega guvernerja hudo ranili i ga hoteli umoriti, ker je zahteval, naj orožje odlože ter je nekatere

zaprl, ker so se ustavljali njegovemu ukazu i zdravše delali. Guverner je hudo ranjen v Bolgrat ubegol. Kristijani v Novem pazaru so v velikem strahu, ker jim Turki pretó, da jih pokoljejo.

Mnogo ruskih častnikov je šlo na Bolgarsko i so tam stopili v vojsko; iz tega se lahko sklepa, da se Bolgari pripravljajo za zedinjenje i da se to k malu zgodí. — Na Ruskem je nihlizem popolnem zatrt. Loris Melikov je stri glavo tej kači, ki je pretila ves narod ostrupiti. Njegovo orožje ni bilo iz jekla, ampak pravica in človekoljubje mu je naklonilo zmago, ki mu dela večjo čast, nego sijajne zmage na Armenskem.

Albanci so pomečani s turškimi vojaci ponoči od nedelje na ponedeljek napadli prve črnogorske straže blizu Podgorice, nekoliko je mrtvih i ranjenih. Puške, ki so tu počile, utegnó nehati pokati v Carigradu.

DOMAČE STVARI.

Tisočletnica slovenskega bogoslužja v Rimu se je 27. min. meseca slovesno obhajala s zahvalno mašo. Lepo je, da se naše domovine sinovi tudi v središču katoliškega duha i živjenja verno spominjajo svetih mož i največjih dobrotnikov slovenskega naroda.

Seja tržaškega mestnega zbora dne 5. t. m. Sklenolo se je, da se imajo na vseh šolah po okolici začeti počitnice 1. avgusta i nehati 30. septembra. Na predlog šolskega odseka se uvede na ženskem učiteljski šolnina letnih 8 gold. Dr. Loser nasvetuje, naj se uboge učence v vseh razredih te učnine oproste, kar se sprejme. Dalje je mestni zbor dovolil, da se napravi na ljudskeje mestneje šoli via della Ferriera šesti razred za deklice. Na predlog šolskega odseka se dovoli voditeljem ljudskih šol v okolici priboljšek in sicer pri šolah s 5 in več učiteljev 80 gl. s 3 do 4 učiteljev 60 gl. in z 1 do 2 učiteljev 40 gl. na leto.

Blag dar. Milostivi tržaško-koperski škof g. dr. Dobrila je podaril vodiškeje županiji 50 gl. za zvonove.

Kranjska gimnazija ostane. 5. t. m. je deželni kranjski prvosednik naznanil deželnemu zboru, da je cesar z najvišjim sklepom od 26. junija daljši obstanek kranjske gimnazije potrdil. Odslej ne bode več realna gimnazija, ampak nižja gimnazija, na katerej se bo tudi risanje učilo. Deželni zbor je to veselo novico sprejel z živio in slavo, i deželnega prvosednika naprosil, naj telegrafično izreče cesarju zahvalo deželnega zbora.

Amerikanci na Slovenskem. Amerikanske družbe potujejo zdaj po slovenskih deželah i obiskujejo posebno postojnsko jamo, kder se ne morejo načuditi naravnih čud.

Zgodovinske pravice mesta Trsta. Deželni odbor je naročil deželnemu našem poslancu Machligu, naj sestavi poročilo o zgodovinskiem pravu mesta Trsta. — Prav, ako bo g. Machlig vestno študiral, pač ne bode njegovo poročilo po volji večini deželnega našega zbora, ker poročati bo moral, da Trst v prejšnjih časih nič prav ni bil prijatelj rešencem onstran morja, da je iskal svojega blagostanja pri Avstriji, in da so Slovenci poprej ves drug upliv imeli v Trstu, nego ga imajo zdaj, najde mnogo mestnih glavarjev Kranjcev i slovenskih šol v Trstu.

Italijanski ribiči v avstrijskih vodah. Predzadnji petek so ribiči iz Izole napali tri laške ribiče iz Chiože, vzeli jim mreže ter jih odgnali. Naši ribiči so uže davno zelo hudi na italijanske, ker jim ti ubogi zaslužek jemljó. Tudi iz Dalmacije se čujejo enake tožbe i morala je to reč uže dunajska vlada v roke vzeti, ker se je bati ozbiljnih nastopkov i zaprek z Italijo. — To je tudi Schwegelnove modrosti sad, ker je sklenol z Italijo tako trgovinsko pogodbo, ki je v veliko škodo najubožnišemu primorskemu prebivalstvu v Avstriji.

Tržaški deželni zbor je cesar zarad zgoraj omenjenega škandala zaprl. Deželni glavar sam je prosil cesarskega namestnika, naj stori potrebne korake, da se to zgodí. Prav je, zbor, ki sklepa zakon, pa se nalaše ogne besede «ukazujem», družega vreden ni, i prav sta imela slovenska poslanca gg. Gorjup i Naberger, da sta zarad te nelojalnosti zobé pokazala. — Vladni komisar bi to bil moral nekoliko krepkeje poudariti, nego je storil. — Triester Zeitung govori v vspešnem delovanju tržaškega deželnega zbora ter napada g. Nabergerja, kakor bi on bil vse zakrivil; temu časniku naj bo enkrat za vselej povedano; Slovenca kri zavre, ako vidi da se vladarju krati dolžno spoštovanje; če pa Triester Zeitung tega čuta nema, jako moramo do obžalovati, toliko bolj, ker naše trditve, da je v zvezi s tržaško deželno vlado, ni ovrgla. Mi vemo mnogo, ali danes moramo imeti še jezik za zobmf; nič pa ni tako skrito, da ne bi kdaj bilo očito. Od Prusa, ki je pod prejšnjo vlado prišel k nam delat judovsko politiko, ne bomo se učili.

Vročina in čake. Ko to pišem, kaplje mi pot od čela; na steni nad mojo glavo kaže gorkomer nad 25°. To je vse prav i dobro, ker se narava i ljudje po tej vročini ravna. — Le vojak te dobrote nema, njemu hočejo pod vročo čako možgane skuhati, misleč morebiti, da je lepši, a hrabriši gotovo ne bode čemu vročina nekoliko možjanov pojé.

Ker smo prijatelji slavneje našeje vojski, zato mislimo, da bi prav dobro bilo, ako bi smeli tudi v nedeljah hoditi vojaki v navadnih kapah iz vojašnice; kder gre za državo, tam naj vojak trpi, brez potrebe pa naj se ne trpinči i muči.

Čestitanje. Vipavski narodnjaci so telegrafično čestitali gosp. Nabergerju, vrlému, neustrašljivemu zastopniku in boritelju narodnih pravic, zarad krepkega postopanja v zadnji seji tržaškega deželnega zbora.

Poštena beseda. V Dalmaciji so bili pred malo leti Italijani, katerih je le peščica, edini gospodarji. Lapenna i Bajamonti sta za to skrbeli, da so se Slovani na vsi moči zatirali. Pod pravičnim Ródičim se je sicer mnogo zboljšalo, vendar pa bode še veličega napora treba, da Slovani dospé na listo stopinjo, do katere imajo pravico. To pripoznava celo »Triest. Ztg.« katera ima gotovo malo sočutja do Slovanov, in veseli nas to pripoznanje. V njej nahajamo namreč te le besede: »Resnično je i povedati moramo, da se za dalmatinsko deželo, za nje zvesto, rodoljubno slovensko prebivalstvo, doslej skoraj nič še ni storila, za italijansko prebivalstvo pa, ki stanuje le v primorskih mestih, storilo se je zelo veliko.« — Nu, to je bila enkrat poštena beseda.

Slovstvo. Putne uspomene, načrtao Davorin Terstenjak. Cena 1 gld. 30 kr. imenuje se lepa knjiga, katero toliko bolj priporočamo, ker ima tudi iz naših krajev prav mišne potopise. Natisnola se je v Bakru pri Rudolfu Deselbrunnerji i prilipljena je lepa slika Mijat Stojanovića. Kdor želi povzetni trošek prihraniti, naj pošlje 1 gld. 10 kr. v omenjeno tiskarno. Kdor pa si želi posebe rečeno sliko, zgotovljeno pri Angerju na Dunaj v kabinetnem formatu, naj priloži še 50 kr. (s pošto 7 kr. več). Novi naj se pošiljajo do 20. t. m.

Rojanska čitalnica praznuje svojo 12. obletnico v nedeljo dne 18. t. m. In priredi veselico s petjem, igro »kteri bos«, godbo deklamaciji, tombolo umetelnim ognjem i društveno zabavo. K vesleci vlijudno vabl.

† G. Bernard Dolencec grajšček v Podbírjah nad Šembičdom pri Vipavi umrl je 11. t. m. Pogreb je bil 12. t. m. zvečer; vdeležilo se ga je vse, kar je odličnega iz vipavske doline in sploh iz postojnskega okraja. Mož je imel uže nad 70 let; a vedno se je gibal ko narodnjak ter glasoval v kuriji kranjskega velikega posestva vedno za narodne kandidate. Bil je oče velike družine, katero je prav dobro prekrbel, kajti 6 njegovih sinov se odlikuje v raznih stanovih, mej temi je tudi Rihard Dolencec, znani vodja slapenske vinarske šoje. On je zadnji starih Dolencev, ki so bili na Notranjskem mej prvimi posestniki, kajti posedali so vse grajščine nekdanjih baronov Rosetti-jev, tržaških patričjev. Bodi mu zemljica lahka!

Moravski deželni namestnik Kallina †. Zadel ga je kaplja. Kallina je bil pošten i pravicev uradnik, kakoršnih nam posebno zdaj jako treba. Slovencem o-tane v dobrem spominu, ker jih ni proganjal, ko je bil na Kranjskem deželni prvosednik. Na Moravskem si je naglo pridobil zaupanje. Eno njegovih zadnjih del je bila instalacija novega brnskega župana, kateremu je rekel: Vi ne stojite le na čelu brnske občine, temuž tudi na čelu politične gosposke deželne glavnega mesta. S tem ste postali zaupni mož vlade, i zato je važno, da ste vedno popolnoma objektivni i nepristranski, ker le tako si pridoboste spoštovanje.

Bogato zalogo vseh cerkvenih potrebščin je odprl Aristid Mosca nasproti cerkve novega sv. Antona. Ker je blago dobro, cene poštene, zato jo priporočamo vsem, ki imajo posel s cerkveno opravo.

Odlikovanje. Komenska občina je imenovala sežanskega okrajnega glavarja, g. Alojzija Bosizio-a za častnega občana.

Gospodarske stvari.

Največji vrt na svetu je na Kitajskem. On ima 50,000 angleških milj v obsegu in je uže nad 100 let krasno zasajen. Ves vrt je v ravnoti nekoliko čevljev nad vodo z mnogimi vodotoki preprečen.

RAZNE STVARI.

Smešnica. Sestanejo se trije modreci i stavijo, kdo več poželi. Prvi reče: Da bi imel devet ladij polnih šivank, da bi imela vsaka šivanka svojega krojača in vsak krojač devet vreč cekinov! — Drugi reče: Da je vse morje črnilo i da jaz pišem številke dotle, da vse morje porabim, i da imam enoliko cekinov. — Tretji pa reče: Da vi dva umreta i da vse to meni ostane.

Izseljevanje v Ameriko iz Evrope se vedno bolj množi. Posebno iz Nemškega, kder ljudsko blagostanje vidno propada, seli se mnogo ljudstva v novi svet. Tudi iz zgornjega Ogerskega i Češkega je šlo letos več rodovin čez morje.

Madjarska narodna vera. Nek madjarski odvetnik si je izmislil načrt »madjarske narodne vere« i meni, da je Madjar Kupa, vodja mizarskih kujalcev v Peštu, najsposobniši apostel, da to vero razširi. — Nu da, madjarski napuh se uže davno skleneje na madjarskega boga, zato pa mu je tudi madjarske vere treba.

Koliko so vredne velike francoske palače? Vodstvo Bâtiments Civils et des Palais Nationaux jih je zadnjič cenilo. Po tej cenitvi je vredna verzelska palača z vrtom vred 52 milijonov gold.; luksemburška palača 27 milijonov; fontenobloška 14 milijonov; palača Trianon, najljubše bivališče nesrečne kraljice Marije Antonijete 6 milijonov; palača Compiègne, katero je sezidal Ludovik sveti in v kateri je Napoleon III prekrasne veselice dajal, 5 milijonov; palača Royal 4 milijone in enoliko tudi palača d'Élysée, v kateri zdaj stanuje prvosednik francoske republike. Palača St. Cloud, če tudi zdaj podrti, vendar je še nad 2 milijona vredna in palača Rambouillet poludrugi milijon gold.

Tržno poročilo.

Kava — prodaja se po prav dobrih in trdnih cenah, katera pa vtegnejo se, poškočiti, ker naroče so večje, zaloge pa kopinjo in dovažanje je tudi prav pičlo. — Svetovati je torej, da zunanji trgovci nopolnijo svoje zaloge za nekoliko časa. — Rio navadna stane f. 72 do f. 76, fina f. 80 do 85, najfinejša f. 88 do f. 91. — Ceylon drobno zrno f. 108—110, srednje zrno f. 116—120, debelo zrno f. 128—135, prav debelo in lepo f. 140.

Olje. — Fino namizno olje je nekoliko poškočilo in se drže cene prav trdno, utegne torej še kaj poškočiti. — Dalmatinsko in Istrsko olje zanemarjeno in se kupuje po nižih cenah. Bombažno olje poškočilo je v zadnjem času; a ker se pričakuje mnogo blaga, je mogoče, da bode cena zopet za kako malenkost odjenjala. — Namizno najfinejšo olje velja f. 68—72, jedilno f. 44—48, bombažno La f. 37—39, druge vrste f. 34—35.

Sadje. — Skoro nobene kupčije, ker vse pričakuje letošnjega blaga.

Mast in špeh — obojega cene so poškočile in še vedno rastejo. Ker je dosti naročeb za notranje dežele, smemo gotovo pričakovati še viših cen. — Denes stane mast Baneroff f. 49 do f. 50, Wilson f. 48—48 1/2, špeh debel f. 51—52, srednji f. 48—49.

Petroliji — je poškočil zadnji čas nenadoma tako, da je bilo občno prašanje po uzroku. — Da se petrolji v tem času tako kvliško pomiče, to nij naravno, ampak to je igra. Zdaj kupujejo trgovci petrolji za kesneje previdenje; to v Ameriki dobro vedó in da bi dosegli višje cene so se Amerikanci mej soboj pomenili, da povisajo cene. — Koliko časa bode ta reč trajala, nij mogoče vganiti; a da ne bo trajno to nenaravno stanje, tega imamo skoro gotovi biti. Zatorej pa nij svetovati, da bi kedo po sedanjih cenah kupil petrolji za kesneje. Danes stane petrolji f. 43, za kesnejo dobo f. 42 1/2.

Domači pridelki. — Z žizolom nij čisto nobenega posla, prav tako z maslom ne. Pšenica je padla v ceni, prav tako koruza. — Danes velja lepa koruza f. 7.30—7.50 100 K. na kolodvoru.

Riž — italijanski je nekoliko poškočil in se mu drže cene prav trdno; indijski riž pa se kupuje po nižih cenah f. 14 1/2—16.

Vrednostni papirji so zopet v prav dobrem mnenji. — Valute so ceneje.

Dunajska Bors

dač 15. julija.

Enotni drž. dolg v bankovih	72 gld. 60 kr.
Enotni državni dolg v srebru	73 » 45 »
Zlata renta	88 » 15 »
1860, državni zajem	133 » — »
Delnice narodne banke	829 » — »
Kreditne delnice	270 » 80 »
London 40 lir sterlin	117 » 90 »
Srebro	— » — »
Napoleoni	9 » 35 1/2 »
C. kr. cekini	5 » 55 »
100 državnih mark	57 » 80 »

Zajem mesta Dunaja od leta 1874.

1. julija so bile izžrebane na Dunaju te le serije:

310 511 876 908 1031 1031 1060 1118 1031 1070 3270 3888.

Dobile so:

Serie	Štev.	Gold.	Serie	Štev.	Gold.
340	37	400	1148	—	—
	72	400	1631	—	—
511	62	1000	1920	2	400
876	99	400	33	400	400
908	58	400	60	1000	1000
	95	400	88	400	400
1021	78	400	3370	58	1000
	95	200.000	74	10.000	10.000
1031	94	1000	96	400	400
1060	09	400	2888	30	1000
	100	50.000	82	400	400

Državni loterijski zajem od leta 1854.

1. julija so bile izžrebane na Dunaju ti le serije:

79, 202, 391, 531, 577, 709, 749, 880, 898, 935, 1029, 1038, 1068, 1075, 1193, 1202, 1227, 1267, 1277, 1386, 1573, 1579, 1686, 2188, 2646, 2676, 2713, 2910, 3021, 3199, 3337, 3406, 3471, 3542, 3576, 3720, 3753, 3806.

Številke se izžrebajo 1. oktobra 1880.

Kreditni lozi od leta 1838.

1. julija 1880 so bile na Dunaju izžrebane te le serije:

599 718 3179 3770 3866 3970 3999 3978.

Dobile so:

Serie	Štev.	Gold.	Serie	Štev.	Gold.
599	5	400	3220	9	1000
	14	400		10	400
	15	400		40	1000
	16	1000		64	400
	21	400		70	1500
	33	400		84	400
	42	1000		90	3000
	46	200.000		91	1000
	73	20.000		100	400
	95	400	3866	4	400
	96	1.500		16	1000
748	9	400		20	400
	17	40.000		49	400
	35	400		51	5000
	45	400	3870	1	400
	49	400		12	1500
	61	1000		39	400
	63	400		50	5000
	76	400		66	400
	98	400	3899	36	3000
3172	25	400		59	400
	44	400	3973	9	400
	47	400		22	400
	64	400		32	400
	74	400		54	1000

Vse druge številke zgoraj omenjenih serij so dobile po 200 gl.

Dobitki se bodo izplačevali od 2. januarja 1881 počeni.

Prvo prihodnje žrebanje bo 1. oktobra 1880.

Nasproti zakristije sv. Antona novega

Via Canale št. 7 — v Trstu — Via Canale št. 7

Nasproti zakristije

Sv. ANTONA NOVEGA

pri podružnici pogrebskega društva g. G. Zimolo

Tovarnica umetnih cvetic

Palme in cerkvene rože

za rabo

pri ekonomičnih pogrebi — Kovinske in lesene rakve.

Kupuje in prodaja se vosk

na debelo in drobno.

Aristid Mosca
vlastnik spremljalec.

Nasproti zakristije sv. Antona novega

OGIJE BUKOVO PRESEJANO

je na prodaj

na ladji in v magazinu.

Podpisani, ki je dobil izključljivo razprodajo oglja z ladje gosp. M. Polich-a, naznanja čestitemu občinstvu, da se oglje z ladje naravnost na dom pošilja, da se ga tako manj zmelje i se lahko pogode olajšave pri ceni.

Kadar ne bo tukaj ladja, prodajalo se bo oglje iz magazina

po 3 gld. 50 kr.

kvintal na dom poslan.

Ivan Pacor.

Magazin: Via St. Lucia št. 2.

Ladija: Riva Panfilii, za novim ribjim trgom.

MOSCA ARISTID

Umetne cvetice in cerkvena oprava

V Trstu — Via Canale št. 7 — V Trstu.

CERKVENE PALME. — ZALOGA VOSKA.

Prijemljio se vsakovrstna naročila za cerkveno rabo, kakor so sečniki, caze, seete posode, tabernakli, tvarina za opravo, tapete, mrtaška obleka, srebrni, zlati osleci itd.

po fabriških cenah.

PALME

s finimi cveticami z voščeni sadjem, zlatimi i srebrnimi očesci.

en par	visoke		široke		cena
	Cent.	100	cent.	50	
		40		16	gld. 20 kr.
		78		36	10 —
		68		32	7 » 25 »
		40		18	6 —

POLU FINE

brez cvetic i brez zlata i srebra

en par	visoke		široke		cena
	Cent.	100	cent.	50	
		78		36	10 gld. 10 kr.
		68		32	6 » 05 »
		40		18	5 » 05 »

Za barvo i delo se daje porošstvo.

Izbrana zaloga i delalnica svete oprave po Ambrozijanskem (milanskem) obredu, tvarina in brokat iz nemških, laških i francoskih fabrik. Delalnica cerkvenega perila. Prijemajo se tudi zastori, da se popravljajo.

NB. Za cerkve se pogojajo plačilni obroki brez povišanja tarife.